

Arquitectura sacra i acció social, dues visions antagòniques?

Dc, 23/11/2016 per Eloi Aran Sala
[Betel. Arquitectura, Art i Religió](#)

(E. Aran) Sovint passa desapercibuda la relació entre l'arquitectura sacra i l'acció social. Semblen dos camps aliens, estranys, inconnexos, com si seguís al peu de la lletra allò de "A Déu el que és de Déu i al Cèsar el que és del Cèsar" (Lc 20,25). Certament la funció primera d'un edifici sacre no és la social, sinó l'acompliment del manament assembleari de "feu això que és el meu memorial" (Lc 22,19); de la mateixa manera semblaria que l'acció social, en ella mateixa, no apunta a una dimensió transcendent. Ara bé, en l'Evangelí de Joan no apareix la partició del pa en el darrer sopar i es presenta, en canvi, el lavatori dels peus (Jn 13,1-20), donant a entendre que el servei a l'altre és el lloc de trobada amb el Senyor; i a l'Evangelí de Marc apareix el servei al més desafortunat com un acte d'amor implícit a Déu perquè "Us ho asseguro: tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu" (Mc 25,31-46).

Si a aquest darrer apunt hi afegim que el primer màrtir de l'Església, Sant Esteve, és acusat d'anar contra el temple de Jerusalem (Ac 6,8-15); que els primers cristians celebraven les seves assemblees en cases; que el culte a Déu es realitza en Esperit i en Veritat (Jn 4,24); que Déu vol misericòrdia i no sacrificis (Mt 9,13); que el cos de cada cristià és temple de l'Esperit i pedra viva (1Cor 3,16; 1Pe 2,5); que els primers cristians són tinguts per ateus perquè no fan temples i celebren l'assemblea en qualsevol lloc (Minuci Fèlix); o, finalment, que a la visió de la Jerusalem celestial no hi ha cap temple (Ap 21,22)... no deixa de ser curiós que actualment parlem d'arquitectura sacra cristiana.

Així i tot, avui dia tenim un escampall territorial d'elements d'arquitectura sacra explícita (temples parroquials, ermites, oratoris, etc) i implícita (centres parroquials, escoles, hospitals, residències, etc) que formen part de la nostra cultura i als quals se'ls demana constantment una justificació social per tal de poder perviure en la nostra societat secularitzada. Quina dimensió social té, doncs, un temple parroquial o una capella en un equipament amb servei públic? No són elements arquitectònics prescindibles o una càrrega feixuga per part de la comunitat de creients i de la societat? Apuntem molt breument algunes possibles respostes:

1. **El temple com un lloc per a l'esperança.** Una església és una "màquina d'esperança", una "brúixola del transcendent", que ajuda a viure una vida amb sentit. La orientació tradicional al sol naixent (Est) o la imatge d'un Pantocràtor a l'absis indiquen que hi ha una darrera Paraula en la Història de la humanitat on s'escoltarà i es farà justícia a tots els perdedors i víctimes; que el Regne de Déu, o "on món on/com Déu mana" es farà realitat.
2. **El temple com element de sensibilització social.** Sovint trobem un crucifix a l'entrada d'una església, o bé històries de sants que han destacat en l'exercici de l'amor als més desafortunats i petits. Aquestes imatges evangèliques eduquen a tenir una mirada solidària i empatitzadora amb el patiment. No per restar-hi, sinó per entomar-les en el quotidià.
3. **El temple com espai inclusiu (Casa Comuna).** En les celebracions religioses no hi ha cobrament d'entrada. Tothom hi pot participar. No és un

"no-lloc" de l'anonimat sinó un punt de trobada de la realitat social del lloc. Molt sovint també és lloc de refugi d'emigrants de països amb una tradició religiosa més profunda. Per altra banda, l'església és "ecumènica" (mot que vol dir "Casa Comuna") i, ja en l'encíclica del Papa Francesc Laudato Sii, s'entén ella mateixa com un element que ha d'estar en consonància amb la integritat de la Terra. No en va Sant Francesc d'Assís reconstrueix una església en la seva etapa de conversió.

4. **El temple com Casal d'entitats socials.** En els altars laterals de les esglésies sovint hi trobem capelles gestionades per confraries. Aquestes agrupacions gremials oferien un servei d'ajuda social als seus membres molt important.
5. **El temple com espai de memòria.** El temple sol ser també un producte col·lectiu, on hi col·labora econòmicament o constructivament part de la població. És una autèntica "litúrgia" (mot que vol dir precisament "obra del poble"). Els edificis sacres porten i transmeten la memòria del poble.

(Aquest escrit formarà part de la propera sessió del Seminari Intern de Patrimoni Sacre de la Fundació Joan Maragall del dilluns 28 de novembre, de les 18 a les 20h. Es pot fer petició d'assistència enviant un correu a patrimonisacre@fundaciojoanmaragall.org. Més [info aquí](#))